

„Population Index”, 1935 – 1983*

În istoria tricentenară a demografiei, revistele de specialitate au jucat un rol important. Dacă începutul demografiei ca știință este considerat apariția celebrei lucrări a lui J. Graunt (*Natural and Political Observations...* 1662), constituirea ei a fost un proces îndelungat și abia în ultimele decenii demografia și-a legitimat statutul de știință independentă, eliberindu-se de tutela unor discipline și, în primul rînd, de cea a statisticii¹. Societățile științifice de statistică și revistele de statistică au precedat în timp pe cele de demografie. Așa, de pildă, Societatea de statistică din Anglia (Royal Statistical Society) a fost înființată în 1834, iar publicațiile ei, în 1838 („Journal of the Royal Statistical Society”. Series A, General); cea din Manchester este chiar mai veche (1833). Asociația profesională a statisticienilor din America (American Statistical Association) a luat ființă în 1839; în Franța, Société statistique de Paris a fost înființată în 1860; în același an apare „Journal de la Société de Statistique de Paris”. Și în ceea ce privește organizațiile internaționale statistică a precedat demografia. Amintim că primul Congres internațional de statistică a avut loc în 1853, la Bruxelles (inițiatori: A. Quetelet și W. Farr), iar Institutul Internațional de Statistică, în 1885, în timp ce primul Congres internațional de igienă și demografie s-a ținut în 1876, iar Uniunea Internațională pentru studiul științific al Populației a fost întemeiată în 1928, pe baza hotăririi adoptate de prima Conferință mondială a populației (Geneva, septembrie 1927).

Acest decalaj dintre istoria statisticii și cea a demografiei are o serie de cauze, pe care nu le examinăm aici. Este însă locul să amintim că nașterea demografiei are loc în același timp cu statistică, fiind legată de apariția școlii de aritmetică politică și de

activitatea lui W. Petty (1623–1687) și a lui John Graunt (1620–1674).

Începutul epocii moderne a demografiei se situează în perioada interbelică, fiind marcat în special de lucrările lui A.J. Lotka (1880–1949) și de aportul diferitelor școli naționale de demografie (în special americană, franceză, engleză, italiană).

Din această perioadă datează primele centre științifice de demografie: Office of Population Research, de la Universitatea din Princeton (1936) și Population Investigation Committee, de la Universitatea din Londra (London School of Economics), înființat, de asemenea, în 1936. Le-a urmat, în 1945, înființarea Institutului Național de Studii demografice din Franța (I.N.E.D. – 1945). Perioadele acestor centre sunt: „Population Index” al lui Population Association of America și al lui Office of Population Research (1935), „Population” (I.N.E.D.), în 1946 și „Population Studies”, al lui Population Investigation Committee (1947). Mai tîrziu, ia ființă și revista „Demography”, ca publicație a lui Population Association of America, în anul 1964.

În ultimele trei decenii și jumătate, demografia a cunoscut o dezvoltare extraordinară, caracteristică actualei revoluții științifice și tehnice. Numărul institutelor și centrelor științifice de demografie pe întregul glob depășește o sută; de asemenea s-a înmulțit considerabil numărul revistelor de specialitate. Totuși, în peisajul actual al demografiei, primele reviste („Population Index”, „Population” și „Population Studies”) își mențin primatul nu numai datorită vechimii, cit mai ales calității studiilor. Statistica materialelor publicate în aceste reviste poate servi drept barometru *sui generis* al evoluției demografice și al progreselor înregistrate de această știință atât de dinamică.

„Population Index” a luat ființă în 1935, sub denumirea de „Population Literature” (published quarterly by Population Association of America, întemeiată în 1932). Să amintim că Asociația avea în conducerea ei personalități precum: L. I. Dublin, R. Pearl, W. S. Thompson și Fr. Lorimer, iar primii editori ai revistei au fost Fr. Lorimer (n. 1894) și Irene B. Taueber (1906–1974).

* Office of Population Research, Princeton University. Population Association of America, Inc. (1935–1983). Editor: Richard Hinkinson, Editor consultant: Ansley J. Coale.

¹ Vl. Trebici, *Mică enciclopedie de statistică*, București, Edit. științifică și enciclopedică, 1975, (Istoric, p. 23–47 și p. 417–418 și 452–453).

Primele două volume¹ au fost editate de Asociație (1935 și 1936); din 1937 (vol. 3) editarea a fost trecută pe seama nou înființatului Office of Population Research, în colaborare cu Asociația.

„Population Index”² are un profil aparte: cea mai mare parte a conținutului este destinată bibliografiei mondiale a demografiei. În cei 49 de ani de apariție, revista a publicat cîteva zeci de mii de referințe bibliografice; în ultimii ani, numărul referințelor a crescut vertiginos: 3 765 în 1981 și 3 821 în 1982.

Pentru a-și indeplini funcția asumată, revista „Population Index” a avut de rezolvat două probleme: accesul la surse documentare și clasificarea referințelor bibliografice. Este impresionant numărul izvoarelor bibliografice: de la publicațiile internaționale (O.N.U. de pildă) pînă la revistele de demografie, sociologie, economie, biologie, medicină, genetică, istorie, geografie etc. din mai toate țările din lume. În ce privește clasificarea, revista și-a elaborat, de-a lungul anilor, instrumente proprii, pe care le-a perfecționat. În 1969 și 1976, a fost revizuită clasificarea. Din 1976 (vol. 42, nr. 2) revista a introdus sistemul de codificare ISBN (International Standard Book Number). Pe domenii mari, clasificarea din „Population Index” este următoarea: A. Studii și teorii generale privind populația (4 subgrupe); B. Studii regionale privind populația (2 subgrupe); C. Distribuția spațială (3 subgrupe); D. Tendințe ale creșterii și mărimii populației (4 subgrupe); E. Mortalitatea (7 subgrupe); F. Fertilitatea (6 subgrupe); G. Nupțialitatea și familia; H. Migrația (6 subgrupe); I. Demografia istorică și istoria demografică; J. Caracteristici (5 subgrupe); K. Interrelații demografice și economice, precum și resursele naturale; L. Interrelații demografice și extraeconomice (4 grupe); M. Politici (3 subgrupe); N. Metode de cercetare și analiză, inclusiv modele; O. Date statistice demografice (4 subgrupe); P. Conferințe și manifestări profesionale; Q. Bibliografii, anuare și alte servicii de informații; R. Noi periodice; S. Publicații statistice oficiale și T. Benzi de

¹ Amintim că după criteriile internaționale numărul volumului înseamnă anual, iar numărul ce urmărează desemnează ordinea apariției în cadrul anului. De pildă, „Population Index”, vol. 49, nr. 3, 1983, este volumul din anul 49 de apariție a revistei, iar nr. 3, numărul din trimestrul al treilea al anului 1983.

² Informăm cititorii că biblioteca Centrului demografic O.N.U.—România (CEDOR), din București, înființat în 1974, dispune de colecțiile integrale ale revistelor „Population Index”, „Population Studies”, „Populațion” și „Demography”.

date, identificabile la computer (Machine-Readable Data Files).

Această clasificare este astăzi folosită și de alte centre și reviste; ea este recomandabilă și pentru întocmirea unei bibliografii demografice în România — vechi deziderat, neîmplinit încă.

Concret, în ultimii ani, fiecare număr al revistei „Population Index” are următoarea structură: Articole curente (2—4), semnate de demografi de mare prestigiu; Bibliografia (partea principală), indice al autorilor și indice geografic. De mai mulți ani sistemul este întrregime computerizat. În majoritatea cazurilor, fiecare număr al revistei se încheie cu date statistice internaționale. Referințele bibliografice sunt clasificate pe continente și pe țări, iar în cadrul acestora, pe principalele diviziuni ale clasificării.

Cum este reprezentată demografia românească în „Population Index”? Începînd cu vol. 1 (1935) și pînă în prezent (1983) revista publică informații bibliografice despre demografia românească: articole și studii publicate de camenii de știință români în periodice din țară și străinătate, articole și studii despre România, publicate de autori străini, prezentări de cărți apărute în țară și în străinătate, publicații statistice demografice din țară și din alte țări cu referire la România, date statistice despre România din surse internaționale.

Dacă ne rezumăm la o perioadă de 10 ani (1973—1982) constatăm că numărul referințelor despre România este de 173 (circa 17 pe an); cu un maximum de 36 în 1975, în legătură evidentă cu Anul Internațional al Populației și Conferința Mondială a Populației, cu care prilej s-au publicat multe materiale. În 1982 sunt doar 8 referințe. Sursele documentare principale sunt: Revista de Statistică; revistele de istorie; analele universităților din București, Cluj și Iași; „Revue Roumaine des Sciences Sociales” (serile: economie, sociologie); unele reviste medicale (de pildă „Santé Publique”); „Revue Roumaine de Géologie et Géographie”. Din 1977 sunt fișate episodic „Viitorul social” și „Revista economică”, dar nu după original ci după „Romanian Scientific Abstracts”. Sunt, de asemenea, semnalate cărți, apărute în Editura științifică și enciclopedică, Editura Meridiane, Editura „Junimea”, Editura Academiei R.S.R.; publicații ale Direcției Centrale de Statistică, publicațiile Centrului demografic O.N.U. — România, și altele.

În primele numere intilnim numele unor statisticieni, demografi, medici igieniști precum: dr. Sabin Manuila (1894—1964); dr. P. Râmneanu (1902—1981); dr. Iuliu Moldovan (1882—1966). În numerele din perioada postbelică numărul autorilor români cități este de ordinul zecilor. Cu toate acestea, demogra-

fia și științele înrudite sunt acoperite parțial și aceasta din cauză că „Population Index” nu dispune de sursele originale. De pildă, de la înființarea sa (1972) revista „Viitorul social” a publicat în rubrica specială „Demografie” cîteva zeci de studii de demografie, suplinind absența unei reviste de demografie. De asemenea, „Revista economică” a publicat un număr apreciabil de studii. Același lucru se poate spune despre unele reviste medicale (de exemplu, „Romanian Journal of Gerontology and Geriatrics”). Desigur, este datoria noastră de a trimite revistei „Population Index” mai multe materiale — reviste, cărți etc. — pentru o mai bună cuprindere a demografiei românești.

În încheiere trebuie spus că „Population Index” îndeplinește un rol deosebit de important și face servicii mari demografiei, fiind cea mai de seamă sursă bibliografică. Prezența ca editori sau ca editori consulanți a unor personalități precum F. Lorimer, I. B. Taueber, F. W. Notestein (1902–1983), Ansley J. Coale (n. 1917), activitatea lui Office of Population Research, asigură o calitate ridicată a întregii munci de documentare bibliografică, indispensabilă cercetării științifice. Revista „Population Index” merită recunoașterea comunității mondiale a demografilor.

Vl. Trebici

„Revue française de sociologie”, nr. 3, 1983

Numărul de față al prestigioasei reviste este dedicat aspectelor particulare ale sociologiei politice, specialitate care, după cum consideră François Chazel și Pierre Favre în introducere, nu este pusă pe deplin în valoare. Situația respectivă are ca principală cauză existența științei politice, concepută uneori ca fiind sinonimă sociologiei politice, ceea ce a dus la trecerea acesteia pe plan secundar.

Este o stare de fapt pe care încearcă să o modifice, cel puțin parțial, articolele reunite sub numele unor personalități cunoscute. În ciuda anumitor inegalități și deosebiri de vederi, se observă și convergențe notabile în ansamblul studiilor. O idee care se desprinde este aceea că sociologia politică este o disciplină deschisă spre antropologia politică și sociologia istorică. O altă dimensiune care merită a fi semnalată se referă la căutările continue în domeniul epistemologic, comune sociologiei politice și altor domenii.

François Chazel¹, încercând să depășească opoziția dintre puterea ca substanță și puterea ca relație, propune examinarea legăturilor între putere, concepută ca *relațională* și dominație, ca un concept *structural*. Argumentele se bazează pe analiza critică a unor lucrări de Olegg, Lukes și Giddens.

Se consideră că este preferabil de conceput relația între putere și dominație în termeni de complementaritate: dominația constă, ca proprietate structurală, într-o *distribuție asymmetrică a resurselor* pe care se sprijină puterea; reciproc, puterea contribuie la *reconstituirea* dominației însăși.

Michel Dobry² încearcă să evidențieze o serie de proprietăți care caracterizează cri-

zele politice, pe cele care se desfășoară simultan în mai multe sfere sociale diferențiate și autonome (sau mobilizări multisectoriale). Pentru a înțelege aceste proprietăți este necesar să se țină seama în analiza crizelor politice de activitatea tactică a protagoniștilor, dar și de transformările sistemelor politice care pot rezulta din mobilizările multisectoriale.

Pierre Birnbaum³ își propune analiza teoriilor recente ale mobilizării politice, punind accentul pe natura raporturilor sociale care le facilitează apariția: din acest punct de vedere se încearcă o prezentare critică a operelor lui Anthony Oberschall și Charles Tilly. Apoi se arată cum mobilizarea depinde și de o variabilă mai specific politică, respectiv natura statului. Efectuind o trecere în revistă a lucrărilor ce tratează mobilizarea politică în cadrul societății franceze din sec. 19, autorul dorește să unească cele două variabile (raporturile sociale și tipurile de state) pentru a completa o teorie mai generală a mobilizării.

Daniel Gaxie⁴, analizând biografiile membrilor guvernului din 1959 pînă în 1981, confirmă faptul că poziția socială a personalului politic devine mai aristocratică pe măsura ridicării în hierarhia pozițiilor puterii. Această relație generală duce la apariția unui tropism al personalului guvernamental către sectorul particular simultan cu o hegemonie a funcțiilor publice superioare. Analiza statistică confirmă că diferenți indicatori ai carierei guvernamentale sunt corelați cu originea, poziția socială și în special cu legitimitatea diplomelor ob-

¹ *Pouvoir, structure et domination.*

² *Mobilisations multisectorielles et dynamique des crites politiques: un point de vue heuristique.*

³ *Mobilisations, structures sociales et types d'Etat.*

⁴ *Les facteurs sociaux de la carrière gouvernementale sous la Ve République de 1959 à 1981.*

ținute de către membrii guvernului, legitimitate ale cărei efecte asupra carierei guvernamentale par a se întări în această perioadă.

Pierre Favre⁵ afirmă că o anchetă efectuată între 1977 și 1979 a stabilit mai exact locul deținut de știință politică printre materiile predate în facultăți. Conținutul cursului de știință politică este examinat în amănunt, apoi sunt studiate și celelalte cursuri înscrise în programul Facultății de drept. În

⁵ *La connaissance politique comme Savoir légitime et comme Savoir éclaté. Les enseignements à objets politiques dans les Facultés française à la fin des années soixante dix.*

sfîrșit, sunt enumerate cursurile care conțin și probleme politice. Se ajunge la concluzia că știința politică predată în universitate se imparte în trei specialități care comunică puțin între ele: istoria ideilor politice și filosofia politică, studiile constituționale și istoria politică, sociologia politică.

Trăind o problematică atât de actuală, cea a sociologiei politice, revista își aduce o contribuție utilă la repunerea în drepturi a unui domeniu neglijat pe nedrept. Meritul principal constă în deschiderea discuției, fiind adresată invitația la o dezbatere mai amplă, invitație care, sperăm, va fi recepționată și la noi.

Dinu Tenovici

„Kultur Chronik”, Nachrichten und Berichte aus der B.R. Deutschland, Bonn Bad Godesberg, I, nr. 1—6 1983

Institutul *Inter Nationes* publică, începând cu acest an o dată la două luni, sub direcția Dr. Horst Schirmer, revista „Kultur Chronik” cu o bogată și variată tematică științifică, culturală, artistică și socială. În tot acest prim an, fiecare număr a cuprins: cîte un portret despre personalitățile mai remarcabile în domeniile amintite; spiritul timpului; educație și știință, arte plastice; arhitectură; literatură; film și televiziune; muzică, viață modernă; fotografie și design; precum și programele care se vor desfășura în lunile următoare (sesiuni ori congrese; festivaluri și concursuri; expoziții).

Copertele, totdeauna în culori, reproduc picturi, interioare de expoziții, creații artizanale etc.

Revista apare, separat, în patru limbi de largă circulație (germană, engleză, franceză, spaniolă) și îmbrățișează probleme și fenomene din R. F. Germania, din alte țări europene, ori care ar interesa cititorii din toate continentele: înriuririle reciproce pe plan cultural-artistic-științific între națiuni, promovarea relațiilor între Est și Vest, necesitatea și modalitățile de desfășurare a dialogului cultural între popoarele europene, aspirațiile la pace ale popoarelor. Aceste țeluri și semnificația lor a fost demonstrată în articoulul de fond din primul număr (ianuarie-februarie 1983), intitulat: *Informația ca o cale spre dialog* (Horst Schirmer).

Din portretele, cuprinse la începutul fiecărui număr, sunt deosebit de remarcabile cel referitor la Karl Marx (1818—1883) din nr. 3 și cel din ultimul număr al revistei, referitor la Martin Luther (1483—1546).

Sub genericul *Spiritul timpului*, revista abordează o largă problematică. În primul număr se relevă înlocuirea africanisticii prin africanologie, depășind tradiția unui secol de cercetări limitate la lingvistică, etnologie și alte cîteva discipline socio-culturale, printr-un program pluridisciplinar comun între mai multe facultăți, inclusiv de științe exacțe, de la Universitatea din Bayreuth și un centru de cercetări universitare de la Ife-Nigeria, care îmbrățișează agronomia, medicina, tehnologia, gospodăria casnică, planificarea, muzicologia, arta plastică, teatrul etc. La acest program de studii, cercetări și praxis și-au dat adeziunea o seamă de centre universitare din Sierra Leone, Tanzania, Uganda, Senegal, fapt ce contribuie la extinderea și profundarea africanologiei. În nr. 2, se ia atitudine privind organizarea amintirii a 50 de ani de la data fatidică 30 ianuarie 1933, care a condus la ocuparea Austriei, dezmembrarea și ocuparea Cehoslovaciei, la copleșirea Europei cu simbolurile nazismului, la cotropirea Estului, Vestului, Nordului etc. Europei, pînă în pragul propriei sinucideri a Germaniei însăși. Germanii de astăzi resping cu hotărîre acțiunile anti-democratice, anti-culturale și anti-umane inaugurate acum cinci decenii. Pentru semnificația lor antropolitică generală, mai menționăm două teme sub același generic. Articolul, deosebit de convingător, intitulat *Acela care vrea pacea să o prepare*, constituie o filipică puternică la adresa forțelor nucleare și împotriva răspindirii armamentelor atomice, precum și un apel puternic adresat conducătorilor politici pentru a întreprinde orice fel de demersuri, chiar și din

cele mici la prima vedere, care să conducă la un dialog rezonabil în acest domeniu atât de decisiv pentru viața oamenilor și a planetei însăși. Într-altul, din nr. 5, se dezvăluie un factor remarcabil de conviețuire pașnică dintre popoare în epoca contemporană: comerțul cu produse alimentare, difuzarea unor globuri pămîntesc, care au condus la interdependență și interferență pînă la proporții de 50%, cu tot atitea consecințe de apropiere etnopsihologică și etnoculturală între națiuni.

Din tematica rubricii *Educație și știință* se impune analiza reuniunilor de matematică, promovate de Comunitatea națională de cercetări, de Max-Planck-Institut, de Societatea pentru matematică și prelucrarea datelor la domiciliu în numeroase limbi europene; programul desfășurat de către un Institut berlinez „Wissenschaftskolleg”, recent înființat, la care participă specialiști în științele umanistice (științe istorice, filozofie, sociologie, economie) din cele mai diferite țări, pentru schimb de idei și experiență, pentru creativitate și critică teoretică și metodologică; sub titlul *Toate pădurile în pericol*, se analizează faptul constatat în Europa Centrală, aflată sub amenințarea ploii acide și altor otrăvuri emanate de centralele electrice sau de instalațiile industriale, conchizind că nu trebuie să aşteptăm pînă cînd cercetările vor face lumină asupra tuturor cauzelor care provoacă deteriorările în sinul vastelor domeniilor forestiere.

Diviziunea artelor plastice conferă un vast teren de comunicare spirituală între creațiile secolelor trecute și ale contemporaneității, între arta plastică din Uniunea Sovietică, Anglia, Franța, Belgia, Italia, Canada, SUA, India, Japonia (inclusiv arta rememorativă a dezastrului uman de la Hiroshima și Nagasaki), Africa etc., pe de o parte, și diversele curente ale artei plastice din RFG; precum și între diferitele centre cu muzei de artă plastică din cele două Germanii. Pentru fiecare ocazie, revista vine cu analize și interpretări ale unor critici de artă avizați. Aceleași prezenteri analitice însoțesc schimburile și în genere reprezentările de *opera*, *filarmonică*, *teatru*, *balet*, *film* etc., cu sublinierea laturilor moderne, inovatoare, a înriuririlor reciproce lăsate în urmă și a momentelor specifice din domeniul istoriei artelor respective.

În rubrica *viața modernă* se relevă frecvent aspecte ale contradicțiilor sociale interne, problema greivelor, confesiunile muncitorilor străini din RFG, întrebări cruciale, ca aceea „A trăi, dar pentru ce?”, dar și numeroase probleme de antropologie medicală, ca terapia cu muzică, medicina experimentală ca un complement al medicinii în școli,

experiența unor centre școlare pluri-naționale pentru fișii muncitorilor străini, dar și problema și rezultatele imigranților germani în America desfășurată între anii 1683–1983, cu toate consecințele etnoculturale, etnoartistice, social-politice etc.

Mai mult decît domeniul fotografiei, credem că în etapa cerințelor social-economice-artizanale actuale de la noi, design-ul prezintă și oferă soluții comparabile, asupra căror UCECOM, cel puțin, ar trebui să zăbovească în mod critic și receptiv totodată.

Din numeroasele sesiuni-congrese, festivaluri-concursuri și expoziții, la care se referă revista, pe lîngă menționarea festivalurilor Brahms, Wagner, Beethoven, Bach, Händel etc.; săptămînile culturale japoneze, sovietice, chineze, europene etc., săptămînile internaționale ale filmului, baletului, teatrului, operei etc.; expozițiile de artă plastică africană, asiatică, sovietică, central-europeană, americană, italiană, spaniolă, franceză, elvețiană, japoneză, nord-africană, tendințele artei contemporane în Franța, Germania și alte țări, expozițiile individuale etc., considerăm deosebit de importante sesiunile și congresele științifice (Congresul medical internațional împotriva războiului atomic, München; Congresul internațional de chirurgie, Hamburg; Congresul internațional despre educația superioară în anul 2000, Frankfurt pe Main; Congresul cărții pentru tineret, Frankfurt; Sesiunea internațională a Societății europene de narațiuni, Bad Karlshafen; Sesiunea de toamnă a Academiei germane de limbă și poezie, Darmstadt; Conferința internațională privind renovarea orașelor industriale, Köln, etc.

Ne oprim doar asupra a două evenimente cultural-științifice-filozofice, care s-au bucurat de o mare amploare în RFG în cursul anului 1983.

La o sută de ani de la moartea lui Karl Marx, teoretician german de renume mondial, creatorul, împreună cu Friedrich Engels, al marxismului, Institutul Friedrich Ebert, Comisia germană pentru UNESCO, precum și orașul și Universitatea din Trier au organizat un Congres internațional pe tema „Karl Marx în Africa, Asia și America Latină”, precum și un Simpozion despre „Marxismul și teoria dezvoltării. Probleme și posibilități”, cu o largă participare a specialiștilor europeni, printre care și români, africani, asiatici, latino-americani etc. Un număr apreciabil au venit din URSS, China, India, Mexic, Franța. Printre participanții africani trebuie subliniată prezența fostului președinte al Senegalului, Leopold S. Senghor, membru al Academiei Franceze. Revista (nr. 3) face un amplu loc acestor dezbateri.

Intrucît 1983 a fost considerat anul Martin Luther, 500 ani de la nașterea acestuia, s-au organizat mai multe manifestări de comemo-

rare: una la Hanovra, alta la Augsburg, cu largă participare germană și internațională, precum și: Săptămîna internațională a orgei „Muzica legată de Martin Luther” (Nürnberg), iar tot în acest oraș o expoziție de artă plastică „Martin Luther și Reforma în Germania” (la Muzeul național german). Celor de mai sus se alătură Sesiunea despre „Importanța socio-istorică a lui Martin Luther” de la Tutzing, cu participare națională. În

principalele comunicări ale specialiștilor germani se relevă aportul luteranismului la dezvoltarea și înflorirea limbii și culturii naționale.

Tot în această revistă a fost consemnată, între altele, Sesiunea științifică internațională „Wagner și înrurările sale” (Schloss Thurnau-Bavaria), de un interes particular pentru istoria muzicii germane și europene.

Nicolae Dunăre

„Wissenschaftliche Zeitschrift”, 32 Jahrgang, Heft 3, 1983

Fără a anunța explicit un număr tematic, unul din recentele numere ale cunoștei reviste „Wissenschaftliche Zeitschrift” der Karl Marx Universität Leipzig se structurează în cea mai mare parte în jurul problematicii *modului de viață*. Revista abordează, de asemenea, unele probleme teoretico-metodologice și întreprinde, prin articolele publicate, un util demers de clarificare a unor importante concepte.

Alice Kahl și Herbert F. Wolf semnează un studiu privitor la tendințele de dezvoltare ale modului de viață socialist în care după ce se precizează principalele elemente ale modului de viață (formele tipice de activitate umană; relațiile sociale în care este implicat individul; satisfacerea trebuințelor materiale și spirituale; reglarea comportamentului prin norme, valori, așteptări și planuri de viitor) se prezintă și rezultatele unor cercetări deosebit de interesante asupra modului în care generațiile actuale reconstituie atitudinile față de viitor ale generațiilor anterioare. Mai exact autorii au ideea ingenioasă de a investiga modul în care o serie de descoperiri tehnice realizate deja ar fi fost considerate posibile de generații care au trăit cu 50–80 de ani în urmă. H. F. Wolf mai semnează un studiu în cadrul acestui număr al revistei asupra indicatorilor subiectivi ai modului de viață socialist. Remarcăm importanța justificată acordată de autor dimensiunii temporale a acestor indicatori care permite determinarea tendințelor de dezvoltare ale modului de viață așa cum se reflectă ele în sistemul de așteptări, orientări valorice, starea de satisfacție a subiecților. Autorul indică și problema agregării datelor, ca un punct central al analizei, fără însă a menționa și restricțiile formale pe care le implică acest proces. În strînsă corelație cu problemele dezbatute de articolele menționate, în revistă sunt abordate și unele aspecte importante ale sociologiei urbane și ale condițiilor de locuit. Astfel A. Kahl și W. Koch abordează probleme de sociologie urbană mai ales din perspectiva rolului jucat de imaginile (modele) ghid în structurarea comportamentului în noile locuințe aflate în apropierea marilor

orașe. Autorii descriu caracteristicile generale ale acestor locuințe și semnificația socială a acestora. O astfel de analiză dovedindu-se a fi interesantă din punct de vedere teoretic și utilă pentru activitatea practică. În studiul lui S. Kabish asupra locuințelor se tratează mai ales aspectele referitoare la relația dintre sociologia urbană și activitatea desfășurată în domeniul proiectării locuințelor și a politicii din acest domeniu. G. Bernard într-un studiu foarte concis se oprește asupra unor aspecte sociale fundamentale generate de utilizarea informaticii în producție. Schimbarea calitativă a bazei tehnico-materiale a producției ca urmare a dezvoltării microelectronicii și roboticii (în R.D.G. pînă în 1985 vor fi construîți aproximativ 45 000 de roboți industriali) solicită o abordare prospectivă a schimbărilor sociale posibile și preferabile.

În unele articole sau studii critice se analizează o serie de concepte importante cum sunt cel de buget de timp (St. Wilsdorf) sau cel de distanță de rol (G. Müller). Remarcăm caracterul critic al acestor analize concepțuale.

Un studiu este dedicat interesantelor dimensiuni sociale ale vîrstei în general și ale tendințelor de dezvoltare ale adulților în special (Kurt Müller). În contextul realizării unor multiple cercetări asupra tinerilor și vîrstnicilor, autorul observă în mod justificat lipsa unor eforturi analoge de abordare a problematicii adulților. Această disproporție este cu atit mai greu de explicat cu cit vîrsta adulă indică o măsură a normalității sociale, implică stabilitate și este un punct de orientare al acțiunilor întreprinse în perioada tinereții.

Revista mai cuprinde o serie de articole, de asemenea interesante, asupra problemelor dezvoltării social-economice (Paskkov și Lebedev) asupra orientărilor din sociologia nemarxistă în domeniul teoriei sociologice a modernizării (G. Schrader) sau privind unele aspecte ale metodelor de cercetare, cum ar fi utilizarea documentelor fotografice (K. Fischer).

C. Mamali

„Czlowiek i s'wiatopogląd”, nr. 8 (211) 1983

„Prasa-Książka-Ruch” din Varșovia edităza, lunar revista „Czlowiek i s'wiatopogląd” (Omul și concepția despre lume) în coloanele căreia își găsesc reflectarea numeroase probleme din domeniul social-politic, ideologic și cultural care preocupă în mod deosebit societatea polonă contemporană, cu unele dintre acestea confruntindu-se însăși umanitatea.

Așa, de pildă, în numărul său din august 1983, revista găzduiește o suită de șase articole, reunite sub genericul „Autoconducerea”: *Despre autoconducerea socială* (Zdzisław Słowiak); *Perspectivele autoconducerei muncitorești* (Tadeusz Jaroszewski); *Autoconducerea muncitorească și administrația* (Kazimierz Doktor), *Experiența autoconducerei muncitorilor în țările socialiste* (Tadeusz B. Jaworski); *Autoconducerea teritorială* (Barbara Zawadzka, Sylwester Zawadzki); *Activitatea socială și autoconducerea* (Andrzej Piekara).

În condițiile specifice Poloniei în etapa pe care o traversează în prezent se impune — după cum se apreciază în articolul *Autoconducerea muncitorească și administrația* — consolidarea continuă a conducerii politice a activității economice de către partidul clasei muncitoare (p. 85). De asemenea, în vederea imbunătățirii muncii în acest important sector, un rol deosebit revine controlului de partid care trebuie efectuat cu maximum de răspundere și angajare. Controlul de partid se inscrie, după cum precizează semnatarul articolului, în rindul funcțiilor politice noi ale Partidului Muncitoresc Unit Polonez, alături de cea de „programare și planificare” a activității economice în ansamblul ei (p. 88).

Elementul nou al conducerii politice a economiei de către P.M.U.P. în etapa actuală rezidă în depășirea stadiului de „conducere operativă” și în infăptuirea, în schimb a „funcțiilor strategice de planificare, programare și control” (p. 89) aceasta vizând perfecționarea continuă a activității în acest domeniu.

Tot în scopul imbunătățirii muncii în ampla sferă a economiei polone este necesară, potrivit afirmației autorului, realizarea „autonomiei întreprinderii, ca o condiție a autoconducerei”, atât în industrie, în activitatea de comerț și construcții, cât și în agricultură (p. 90—91).

Obținerea autonomiei întreprinderilor în domeniile amintite va determina — după opinia lui K. Doktor, semnatarul articolului — dezvoltarea intensivă a economiei polone (p. 91).

Pentru a depăși actuala „depresiune economică” a țării, autorul este de părere că se impune schimbarea, între altele, a sistemului administrativ, pe care îl consideră cu totul „ineficient” (p. 91).

Trăsătura caracteristică specifică activității de autoconducere în țările socialiste — se subliniază în articolul *Experiența autoconducerei în țările socialiste* — o reprezentă „...egalitatea socială și economică a oamenilor muncii, realizarea aspirațiilor și satisfacerea trebuințelor lor” (p. 97).

Tadeusz B. Jaworski, autorul articolului, subliniază că în toate țările socialiste, influența colectivității asupra conducerii societății, atât la nivel micro, cât și macro social se realizează prin „activitatea organizațiilor politice și sindicale, precum și a asociațiilor științifico-tehnice și economice” (p. 99). Totuși, arată el în continuare, „...elementul de bază al participării indirecte îl constituie sindicale și organele conducerii colective...” (p. 99). O mai bogată experiență în ceea ce privește aplicarea autoconducerei muncitorești o are Iugoslavia care a inițiat această practică încă din anul 1950.

Articolul semnat de Barbara Zawadzka și Sylwester Zawadzki abordează probleme specifice autoconducerei în profil teritorial din Republica Populară Polonă. Ei semnalizează unele curențe manifestate în acest domeniu, formulind, în același timp, o serie de propuneri care vizează perfecționarea sistemului autoconducerei muncitorești pe întreg cuprinsul țării.

În concepția autorilor, „dezvoltarea participării cetățenilor” la conducerea întreprinderilor este „absolut necesară nu numai pentru realizarea deplină a principiilor axiologice ale socialismului, și nu numai pentru satisfacerea cerinței umane de făurire a condițiilor sociale ale propriei vieți. Aceasta este absolut necesară și pentru asigurarea funcționării normale a statului socialist” (p. 119).

La rubrica „Printre cărți”, cititorii interesați de opera lui Hegel sunt informați de monografia lui Jacques D'Hondt, *Hegel et l'hégelianisme*, Presses Universitaires de France, Paris, 1982, pe care o recenzează Murian Skrzypek (p. 151—156).

Dr. Eugenia Stefan

,,News Letter", IFSSO, nr. 11/1983

Revista Federației internaționale a organizațiilor de științe sociale reușește să-și îndeplinească bine rolul care-i revine cu prioritate: acela de a-și informa membrii despre activitatea internațională a federației, contactele între organizații, întâlniri de lucru sau conferințe.

Prezintă însă și studii, articole pe teme diverse, de teorie sau practică socială din diferite țări, autorii expunându-si concepțiile și invitând la dezbatere, deseori fertile.

Numărul de față continuă în aceeași manieră, considerată de majoritatea organizațiilor afiliate ca răspunzind exigentelor lor.

Articolul inclus* aparține profesorului canadian John Trent și debutează cu ideea că științele sociale traversează, în general, o perioadă dificilă, aceasta datorindu-se schimbărilor prin care trec în căutarea unei noi identități. Științelor sociale li se cere să coboare de la catedre, din amfiteatrele universitare în mijlocul grupurilor mari, să analizeze în mod obiectiv faptele și condițiile reale de existență și să propună soluții aplicabile la nivel societal. Este vorba, practic, de a-și redefini propria poziție și a trece la o existență diferită ceea ce nu este ușor.

În continuare autorul explică situația din Canada, cînd științele sociale (în perioada anilor '60-75) s-au dezvoltat în direcția „cătărei universitare”. Societatea a evoluat, a avut nevoie de alte seturi de măsură, de alte soluții la problemele ivite. Cei care „înțineau în mină” științele sociale s-au văzut în situația de a fi depășiți de evenimente, deoarece ei continuau să vadă lumea cu ochii anilor '60. S-a observat împede că cel mai mare pericol devenise „academismul” imobil. Un rol de seamă în depășirea acestei situații l-a avut statul prin acordarea de fonduri mărite și un control mai riguros asupra domeniilor de cercetare, stabilind prioritățile în funcție de interesele sale imediate și de perspectivă.

După o scurtă „lună de miere” au reînceput criticile la adresa științelor sociale, atât din interior cât și din afară, axate pe următoarele direcții: s-a ajuns la hiperșcientism, la subiectivitate; se mai păstrează, în forme disimulate, izolarea academică; rezultatele sunt uneori irelevante și depășite; nu mai reprezintă o sursă de idei creative în aceste vremuri de criză socio-economică etc. Guvernul aşteaptă mai mult de la științele sociale, dorind o angajare mărิตă a acestora la rezolv-

varea problemelor cu care se înfruntă societatea canadiană. Până acum deciziile politice privind educația sau cercetarea erau luate de guvern pe considerente fiscale, fără a fi consultați specialiștii în științele sociale. Rezultatele, care nu au fost întotdeauna cele sconțiate, au determinat reconsiderarea acestei atitudini și căutarea de surse diversificate de informare precădere să aducă, pe cît posibil, argumente științifice. De aici, interesul cu care sunt consultate din nou, în prezent, științele sociale. Este însă necesar ca toate asociațiile din cadrul diferitelor universități să se unească, numai o unire puternică putind influența deciziile politice guvernamentale.

În continuare, revista prezintă scurte dări de seamă și informații asupra unor întâlniri, simpozioane, conferințe.

Academia Australiană de Științe Sociale a organizat în 1983 un simpozion intitulat *Femeile și științele sociale*, în care s-a analizat situația femeilor și măsurile ce trebuie luate pentru creșterea participării acestora la cercetarea socială.

Tot sub egida Academiei Austaliene a fost organizată o dezbatere pe tema implicațiilor produse de schimbarea tehnologică în domeniile social și economic, în țările dezvoltate și în cele în curs de dezvoltare.

În colaborare cu UNESCO, în Bangladesh a avut loc un seminar pe tema metodologiei de cercetare în științele sociale, la care au participat mulți cercetători, oameni politici și reprezentanți ai unor organizații guvernamentale și neguvernamentale din numeroase țări. S-au discutat și o serie de măsuri care să conducă la o anumită standardizare a metodologiei de cercetare pe plan internațional ceea ce ar facilita cercetările aplicative, în special în țările mai slab dezvoltate economic.

Consiliul de cercetare danez în științele sociale și-a publicat bugetul și planurile de cercetare pe anul 1983. Ca teme prioritare (inclusiv în funcție de sumele alocate) se remarcă educația, tehnologia și impactul asupra societății, somajul, problema imigrantilor.

Ultima parte a revistei cuprinde anunțuri pentru membrii organizației, precum și o parte din lucrările mai reprezentative apărute în cursul anului 1983.

Interesant și instructiv — acestea sunt cele două atributie pe care le-am atribui numărului de față al publicației.

* *Promoting the Social Sciences: Lessons of Four Years.*